

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ВИМУШЕНО ПЕРЕМІЩЕНИХ ЗДОБУВАЧІВ З УКРАЇНИ

Світлана Головка, к. іст. н., ст. досл.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є висвітлення європейського досвіду забезпечення доступу до освітнього процесу громадян України, вимушено переміщених закордон.

Із початком збройної агресії значна кількість наших громадян, зокрема й учнівської та студентської молоді, викладачів і науковців, були вимушені переміститися до країн Європейського Союзу. Так, тільки в Польщу виїхали понад 500 тис дітей, з яких близько 120 тис. – здобувачі базової та профільної освіти (RBK-Ukraine, 2022).

Одним із перших важливих кроків щодо унормування механізмів забезпечення доступу учнів та студентів з України до якісної освіти, а викладачів та науковців – до європейського освітньо-наукового простору стало формування відповідної нормативно-правової бази. Відтак, вже 12 березня 2022 року в Польщі було ухвалено закон «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї країни» (Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, 2022).

Цим нормативним актом було внесено зміни до базового законодавства Республіки Польща про освіту та науку, зокрема, щодо спрощення процедур надання освітніх послуг та працевлаштування в заклади освіти та наукові інституції громадян України. Цей закон визначає загальні норми та правила перебування та професійної діяльності громадян України, які на законних підставах проживають на території Республіки Польща, особливості фінансування або субсидування допомоги, правила продовження термінів легального проживання тощо. Зауважимо, що статті 45–59 цього Закону стосуються права громадян України, які є учнями, студентами, викладачами чи дослідниками, механізмів сприяння органам місцевого самоврядування у забезпеченні виконання освітніх завдань, правил організації і ді-

яльності закладів вищої освіти у зв'язку із забезпеченням освітнього процесу для громадян України.

Зокрема, громадянам України, які законно перебувають на території Республіки Польща та були станом на 24 лютого 2022 року студентами закладів вищої освіти в Україні, і які не мають документів, що підтверджують періоди навчання, складені іспити, заліки чи стажування, видані цими університетами, відповідні періоди навчання можуть бути визнані шляхом перевірки досягнутих результатів навчання. Відтак, заклад вищої освіти, до якого студент подає заяву про зарахування на навчання, перевіряє його результати відповідно до встановлених закладом правил. У разі виявлення розбіжностей у навчальному плані чи результатах навчання університет може зобов'язати студента їх усунути шляхом складання спеціальних іспитів або завершити навчання (ст. 45).

Якщо громадянин України, який 24 лютого 2022 року працював викладачем в університеті, що діє в Україні, і має необхідне вчене звання й науковий ступінь та відповідну кваліфікацію для даної посади, може бути прийнятий до університету на посаду викладача без проведення конкурсу, передбаченого Законом про вищу освіту і науку (ст. 46).

Громадяни України, які 24 лютого 2022 року працювали науковими співробітниками на території України та мають відповідне вчене звання та науковий ступінь та відповідну кваліфікацію для обіймання даної посади, можуть працювати в науково-дослідних та інших організаційних підрозділах Польської академії наук без проведення конкурсу, визначеного Законом про Польську академію наук (ст. 47). Також громадяни України, які станом на 24 лютого 2022 року працювали науковими співробітниками на території України та мають відповідне звання, науковий ступінь і відповідну кваліфікацію для обіймання даної посади, можуть бути прийняті на роботу в інститут без проведення конкурсу, передбаченого Законом про науково-дослідні інститути (ст. 48).

Із метою підтримки органів місцевого самоврядування у виконанні додаткових освітніх завдань, пов'язаних з навчанням, вихованням та доглядом за дітьми та учнями, громадянами України, було збільшено резерв освітньої частини загальної субвенції рахунок коштів державного бюджету. Також було передбачено можливість збільшення додаткових фінансових ресурсів для підтримки освітніх завдань, пов'язаних із навчанням, вихованням та доглядом за дітьми та учнями-громадянами України, а органи

місцевого самоврядування отримали можливість залучати кошти спеціального Фонду (ст. 50).

Згідно зі ст. 51, дозволяється створення інших (окрім чітко визначених у відповідних нормативно-правових актах) місць для проведення занять, навчально-виховної та доглядової діяльності, організаційно підпорядковані школам або дитячим садкам (окрім школи мистецтв) за рішенням органу місцевого самоврядування за умови отримання позитивного висновку управління освіти. Передбачено можливість безкоштовного підвезення дітей та учнів до місця навчання, виховання та догляду (ст. 52).

Стаття 55 передбачає можливість організації підготовчих класів, навчання в яких здійснюється на основі реалізованих у школі навчальних програм, адаптованих за обсягом змісту навчання, методами і формами їх реалізації до розвивальних і виховних потреб і психофізичних можливостей учнів.

Для забезпечення навчання, виховання та догляду за дітьми та учнями – громадянами України – у школах, де створені додаткові філії, вчителям за їхньою згодою можуть бути призначені понаднормові години у розмірі, більшому, ніж визначено законодавчо на загальних підставах (ст. 56).

Статтею 57 передбачено можливість прийняття на посаду асистента вчителя осіб, які не мають польського громадянства, якщо вони володіють польською мовою в усному та письмовому мовленні такою мірою, щоб допомогти учням, які не мають польського громадянства, опанувати польську мову на рівні, достатньому для користування нею під час навчання.

21 березня 2022 року Міністерство освіти і науки Республіки Польща видало розпорядження науки від 21 березня 2022 р. «Про організацію навчання, виховання та опіки дітей та молоді, що є громадянами України», яким визначено особливості організації навчання, виховання та піклування дітей та молоді, які є громадянами України (ISAP, 2022).

Цей документ імплементує в освітню практику положення закону щодо організації навчання та виховання української молоді в Польщі. Також ним унормовувалися процедури складання матури – випускних іспитів у восьми класах польських ліцеїв, а також технікумах, за результатами яких здобувачі продовжують навчання в закладах вищої освіти (своєрідний аналог зовнішнього незалежного оцінювання в Україні). Зокрема, у 2021/2022 навчальному році учням-громадянам України, які відвідують загальноосвітні школи, технікуми або художні школи з наданням освіти загального профілю отримали можливість скласти іспити на атестат зрі-

лості. Для цього вони мають подати заяву про приєднання до іспиту, а дирекція закладу освіти внести їх до відповідного списку. Відтак, українські учні, які вимушено перебувають за кордоном, отримують можливість продовжити навчання у вищій школі. Таким чином, Польща стала однією з перших європейських країн, що не лише надала надійний прихисток учнівській і студентській молоді з України, а й законодавчо закріпила механізми доступу здобувачів до якісної освіти.

Ключові слова: європейська освіта, вимушено переміщені особи, організація освіти учнів та студентської молоді-громадян України.

Література

- Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. (2022). O pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa: Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. Retrieved October 19, 2022, from https://orka.sejm.gov.pl/proc9.nsf/ustawy/2069_u.htm
- ISAP. (2022). W sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy: Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. Retrieved October 19, 2022, from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000645/O/D20220645.pdf>
- RBC-Ukraina. (2022). 30% ditei u Polshchi prodovzhyly navchannia v ukrainskykh shkolakh onlain, — opytuvannia. Retrieved October 19, 2022, from <https://www.rbc.ua/ukr/travel/30-detey-polshe-prodolzhili-uchebu-ukrainskih-1659339368>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Ольга Грошовенко, к. пед. н.

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна

На початку XXI століття головним стратегічним завданням всієї світової спільноти є забезпечення стабільного та ефективного існування сучасної цивілізації на засадах цілісності природного оточення, економічної життєздатності та соціальної справедливості для нинішніх